

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)

Кафедра _____ всесвітньої історії _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

проф. Хмарський В. М.

” _____ вересня _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія країн Центральної та Східної Європи в новітній час

назва навчальної дисципліни) _____
рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
(назва освітнього рівня)
спеціальність _____ 032 Історія та археологія _____
(шифр і назва спеціальності (тей)
факультет _____ історії та філософії _____
(назва інституту, факультету)

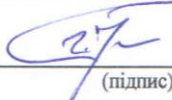
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни:
«Історія країн Центральної та Східної Європи в новітній час.» .
(назва навчальної дисципліни)

Розробники: Барвінська П.І., д.і.н., доц, проф.
(вказати прізвища, наукові ступені, вчені звання та посади розробників).

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 11 від. “18” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(І. С. Гребцова)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) історичного факультету/інституту

Протокол № 9 від. “23” серпня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Синявська О. О.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. “ ___ ” _____ 2021 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. “ ___ ” _____ 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 залікових модулів – 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – _____ (вид завдання)	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>032 Історія та археологія</u> (код і назва) Спеціалізація (ї): _____ (назва) Рівень вищої освіти: _____	Нормативна / за вибором (ВНЗ/студента)	
		Рік підготовки:	
		4-й	-й
		Семестр	
		7-й	-й
		Лекції	
		38 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		76 год.	136 год.
у т.ч. ІНДЗ*: - год.			
Форма підсумкового контролю:			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів уявлення про особливості історичного розвитку Радянського Союзу та країн Центральної Європи. Охарактеризувати основні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики, етапи та форми соціально-економічного, суспільно-політичного та культурного розвитку країн і народів регіону у новітній час.

Завдання Ознайомити студентів з основним фактичним матеріалом з історії СРСР та країн Центральної Європи; опрацювати найбільш важливі джерела і літературу по даній дисципліні; охарактеризувати діяльність відомих державних та політичних діячів та окреслити специфіку суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного життя у Радянському Союзі (1922-1991 рр.) і окремих країнах ЦЄ; виокремити чинники, що справляли вагомий вплив на розвиток держав та трансформаційні процеси у регіоні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальних (ЗК):

б) фахових загальних (КФЗ)

КФЗ.03 здатність проводити наукову оцінку інформації, отриману з історичних джерел та наукової літератури зі спеціальності;

КФЗ.06 володіння знаннями про етапи суспільного розвитку та еволюцію політичного устрою, про основні тенденції соціально-економічного, суспільного та культурного життя.

в) спеціальних фахових (КФС):

КФС.03 мати знання про теорію та методологію історичної науки, закономірності розвитку світової і вітчизняної історії;

КФС.04 здатність розуміти та використовувати фахові знання основних історичних процесів;

У результаті вивчення даного курсу студент повинен:

Знати особливості трансформації політичних режимів, соціальної структури суспільства, розвитку економіки, культури та науки в країнах Центрально-Східної Європи у ХХ ст.

Вміти узагальнювати фактичний матеріал, пов'язувати історію країн Центрально-Східної Європи із загальноєвропейськими економічними, соціальними, політичними процесами, аналізувати політичний устрій тоталітарних держав, критично ставитися до їх національної, культурної, економічної політики.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Соціально-економічний та політичний розвиток СРСР в 1922-1991 рр.

Тема 1. Вступ до курсу. Концепції Східної та Центральної Європи

Мета і завдання курсу. Джерельна база та історіографія. Зміст курсу. Концепції Центральної та Східної Європи. Проблеми регіоналізації. Підходи щодо трактування новітнього часу в історії.

Тема 2. Створення СРСР, національна та зовнішня політика в 20-і рр.

Національна політика більшовиків в 1917-1922 рр. Причини утвердження влади більшовиків в роки революції та громадянської війни. Система договорів між більшовицькою Росією та республіками, які постали на теренах Російської імперії. Проекти та засади створення СРСР. Порушення демократичних принципів у національній політиці. Конституція СРСР (1924). Національно-державне будівництво СРСР в 20-і рр.

Радянська зовнішня політика: радянсько-німецьке співробітництво, англо-радянські відносини, відносини з країнами Сходу.

Тема 3. Економічний розвиток та політична боротьба в роки НЕПу

Причини переходу від політики воєнного комунізму до НЕПу. Селянські та робітничі протести. Кронштадтський заколот. Голод 1921-1922 рр. X з'їзд ВКП (б) та його рішення щодо нових підходів в економічній сфері. Дозвіл на запровадження приватної власності. Грошова реформа. Особливості відбудови промисловості. Концесійна політика. Зміни в житті села. Земельний кодекс 1922 р. Особливості розвитку селянського господарства в 20-ті рр. Податкова політика. Хлібозаготівля і надзвичайні міри 1928-1929 рр. Згорання НЕПу.

Політична боротьба в роки НЕПу. Знищення партій меншовиків та есерів й утвердження однопартійної системи. «Ленінський заповіт». Боротьба з правою та лівою опозицією.

Тема 4. Індустріалізація та проведення колективізації сільського господарства.

Вибір шляхів індустріалізації в умовах зміцнення адміністративно-командної системи. Дискусії щодо темпів проведення індустріалізації. Прийняття першого п'ятирічного плану. Надіндустріалізація як засіб подолання технічно-економічного відставання країни. Труднощі в проведенні індустріалізації. Повне одержавлення промисловості. Підсумки індустріалізації.

Курс на «суцільну колективізацію». Боротьба з кулаками. Маневрування влади. Голодомор 1932-1933 рр. як засіб упокорення селян. Трагедія селянства. Завершення колективізації та її наслідки.

Тема 5. Політичний режим та зовнішня політика СРСР в 30-і рр.

Завершення формування партійно-бюрократичного апарату. Запровадження командно-адміністративних методів управління у всі сфери життя. Зосередження законодавчої, виконавчої та судової влади в руках партійно-державного апарату. Конституція СРСР 1936 р. Репресії як інструмент тоталітарного режиму. Створення ГУЛАГу. Методи репресивного тиску. Формування культу особи Сталіна.

Вступ СРСР до Ліги націй та встановлення дипломатичних відносин з США. Проведення політики колективної безпеки. Участь СРСР в громадянській війні в Іспанії. Збройне протистояння з Японією. Радянсько-англо-французькі переговори. Радянсько-німецький договір про ненапад. Пакт Молотова-Ріббентропа.

Тема 6. СРСР на початку Другої світової війни.

Початок Другої світової війни. Приєднання до СРСР Західної України та Західної Білорусії. Договір про дружбу та кордони між СРСР та Німеччиною. Катинська справа. Радянсько-фінська війна. Виключення СРСР як агресора із Ліги націй. Приєднання до СРСР Бессарабії та Прибалтики. Загострення радянсько-німецьких відносин. Візит В. Молотова до Берліна.

Заходи щодо зміцнення обороноздатності країни. Розширення мережі військових училищ. Розробка нових зразків військової техніки та зброї. Посилення трудової дисципліни.

Тема 7. Радянський Союз під час Другої світової війни (червень 1941 р. – літо 1945 р.)

Напад гітлерівської Німеччини на СРСР. Поразки та масовий відступ Червоної армії. Битва за Москву. Військово-стратегічні операції в 1942 р. Корінний перелом: Сталінградська та Курська битви. Звільнення території СРСР. Закордонний похід Червоної армії. Битва за Берлін.

Евакуація та організація роботи в тилу. Окупаційний режим. Голокост. Партизанський рух та рух опору.

Відносини з союзниками. Відкриття другого фронту. Закінчення Другої світової війни та її наслідки для СРСР.

Тема 8. СРСР в післявоєнні роки (1945 – березень 1953).

Відбудова народного господарства. Грошова реформа. Відміна карткової системи. Голод 1947-1948 рр.

Політичний режим в останні роки життя Й.Сталіна. Суспільно-політичне, духовне та культурне життя. Ідеологічний диктат. Жданівщина. Боротьба з космополітизмом. Репресії.

Міжнародне становище та зовнішня політика Радянського Союзу. Витоки та причини холодної війни. Створення атомної зброї. Відносини з країнами Східної Європи. Участь у Корейській війні.

Тема 9. Хрущовська “відлига” в СРСР 1953-1964 рр.

Боротьба за владу після смерті Й. Сталіна. Зміни в суспільно-політичному житті. XX з'їзд КПРС, критика культу особи Й.Сталіна. Демонтаж ГУЛАГу. Реабілітація жертв сталінізму. Спроба реваншу консервативних сил.

Хрущовські реформи. Реформування законодавства. Реорганізації в промисловості. Створення раднаргоспів. Успіхи та прорахунки. Реформи в сільському господарстві. Перебудова господарського укладу колгоспників. Цілина. Семирічний план.

Зовнішня політика СРСР. Концепції публічної та кризової дипломатії. Примирення з Югославією. Угорська криза. Відносини з країнами Західної Європи. Побудова Берлінського муру. Відносини з США. Карибська криза.

Тема 10. Радянський Союз в 1965-1985 рр.

Реформи 1965 р. та їх наслідки. „Золота“ п'ятирічка. Створення паливно-енергетичного комплексу. Науково технічна революція. Розвиток народного господарства країни в 70-і та першій половині 80-х рр. БАМ. Тіньова економіка. Наростання застійних явищ.

Зміни в суспільному житті. Дисидентський рух. Ідеологічні процеси в країні. Політичне життя в першій половині 80-х рр.

Радянський Союз на міжнародній арені. Відносини з країнами соціалістичного табору. Празька весна 1968 р. Суперечливість відносин з КНР. Політика «розрядки» в 70-ті рр. із західними країнами. Заходи щодо скорочення ядерних озброєнь. Наростання зовнішньополітичних протиріч в першій половині 80-х рр. Відносини з країнами третього світу. Ввід військ в Афганістан.

Тема 11. Перебудова. Криза та розпад СРСР.

Прихід М. Горбачова до влади. Квітневий пленум ЦК КПРС. Перебудова політичної системи. Вибори 1989 р. З'їзди народних депутатів. Зміни в КПРС. Громадські рухи та перехід до багатопартійності.

Економічні реформи та їх наслідки. Розвиток кооперативного руху. Госпрозрахунок підприємств. Тотальний дефіцит товарів народного вжитку.

Зовнішня політика М.Горбачова та його команди. Концепція «нового політичного мислення» і її реалізація.

Поглиблення міжнаціональних проблем. Новоогарьовський процес. Серпневий путч 1991 р. Проголошення державного суверенітету союзними республіками. Визнання незалежності Прибалтійських республік. Референдум в Україні. Зустріч лідерів Росії, України та Білорусії в Біловезькій пущі. Зустріч в Алма-Аті. Зняття М. Горбачовим з себе повноважень президента СРСР.

МОДУЛЬ II. Історія країн центральної Європи у новітній час

Тема 12. Країни ЦЄ у міжвоєнний період

Постання і становлення нових держав. Політичний та соціально-економічний розвиток Чехословаччини, Польщі, Угорщини, Югославії та Болгарії. Становище національних меншин. Зовнішня політика та міжнародна ситуація в регіоні. Духовне життя народів ЦЄ в 1918-1939 рр.

Тема 13. Країни ЦЄ у роки Другої світової війни

Збройна агресія нацистської Німеччини проти країн регіону. Окупаційний режим, рух спротиву. Діяльність емігрантських урядів. Особливості політичного і економічного життя в країнах — союзницях нацистської Німеччини. Розгром нацистів та їх союзників на теренах Центральної Європи.

Тема 14. Країни ЦЄ в другій половині 40-х рр.

Зміна суспільного та державного устрою в Центральній Європі. Політика СРСР та західних союзників. “Народно-демократична влада”: багатокласність економіки, багатопартійність, функціонування довоєнних політичних інститутів. Її перехідний характер. Ліквідація монархій та проголошення БНР, ФНРЮ. Перші конституції. Громадянська війна в Польщі. Національні (Народні) фронти. Діяльність компартій. Події в 1948 р. у Чехословаччині. Радянсько-югославський конфлікт та його наслідки. Курс на швидкий перехід до “радянської” моделі суспільного розвитку.

15. Тема Становлення та розвиток “радянської моделі” в країнах ЦЄ.

“Радянська модель” побудови соціалізму: індустріалізація, колективізація, культурна революція та її особливості в країнах ЦЄ. Формування репресивного режиму. Становлення “самоуправляючого соціалізму” в ФНРЮ. Суспільно-політична криза 1956 р. в Угорщині. Підсумки соціально-економічного та політичного розвитку країн ЦЄ на початку 1860-х рр. Механізм функціонування тоталітарного режиму. Суспільно-політична криза в Чехословаччині в другій половині 1960-х рр. та введення в країну військ Варшавського договору. Розвиток застійних явищ в економічному та політичному житті країн ЦЄ. Суспільно-політична криза в ПНР кінця 1970- початку 1980- х рр. Інтеграційні процеси в європейських країнах соцтабору. Роль СЕВ та Варшавського договору.

Тема 16. Демократичні перетворення та формування національно-демократичних суспільств наприкінці ХХ ст.

Передумови демократичних перетворення. Суспільно-політична ситуація в країнах ЦЄ у 80і рр. “Солидарність” та “Круглий стіл” в Польщі. Вільні президентські та парламентські вибори. “Шокова терапія”. “Оксамитова революція” в Чехословаччині. Соціально-економічні перетворення в країні. Розподіл ЧРСР та утворення двох держав – Чехії та Словаччини. Розгортання національних рухів в Югославії. Створення нових держав. Громадянська війна на Балканах. Югославський конфлікт та світове співтовариство.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
л		п/с	лаб	ср	л		п/с	лаб	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Соціально-економічний та політичний розвиток СРСР в 1922-1991 рр.										
Тема 1. Вступ до курсу. Концепції		2	2		3,5	7,5				1

Тема 12. Країни ЦЄ у міжвоєнний період.	4	4	4,5	1			9
Тема 13. Країни ЦЄ у роки Другої світової війни	2	2	3,5				9
Тема 14. Країни ЦЄ в другій половині 40-х рр.	2	2	3,5	1			9
Тема 15. Становлення та розвиток “радянської моделі” суспільного розвитку в країнах ЦЄ.	4	4	4,5	1			9
Тема 16. Демократичні перетворення та формування національно-демократичних суспільств наприкінці ХХ ст.	4	2	3,5	1			9
Разом за змістовим модулем 2	16	14	37,5	57,5	5		45
<u>ІНДЗ*</u>							
<u>Усього годин</u>	38	36	76	150	14		136

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальною програмою не передбачені

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Концепції Центральної та Східної Європи	2
2	Створення СРСР. Національна та культурна політика більшовиків.	2
3	СРСР в 20-і рр.: економіка і повсякденність	4
4	Радянський Союз в умовах тоталітарної системи 30-х років	2
5	СРСР в роки Другої світової війни	4
6	Радянський Союз в роки післявоєнного сталінізму (1945 – березень 1953).	2
7	СРСР у роки „хрущовської відлиги”.	2
8	СРСР в роки „розвинутого соціалізму”, або “застою” (др. пол. 60-пер. пол. 80-х рр.)	2
9	Перебудова та розпад СРСР	2

10	Країни ЦЄ у міжвоєнний період.	4
11	Країни ЦЄ у роки Другої світової війни	2
12	Країни ЦЄ в другій половині 40-х рр.	2
13	Становлення та розвиток “радянської моделі” в країнах ЦЄ.	4
14	Демократичні перетворення та формування національно-демократичних суспільств наприкінці ХХ ст.	2

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальною програмою не передбачені

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів зорієнтована, здебільшого, на модульно-рейтингову систему оцінювання знань. Вона є складовим елементом університетської освіти та закономірним продовженням аудиторної роботи викладача і студентів.

Формами самостійної роботи студентів під час опанування даного курсу є: ознайомлення з основною літературою до курсу, складання бібліографії до окремих тем, підготовка до практичних занять та підсумкового опитування наприкінці курсу.

Організація самостійної роботи студентів передбачається за наступними темами:

№ з/п	ср	Кількість годин
1	Концепції Східної та Центральної Європи	3,5
2	Політика коренізації та її наслідки	3,5
3	Особливості розвитку науки і культури у Радянському Союзі в 20-і рр.	3,5
4	Причини Голодомору в СРСР в 1932-1933 рр. та його наслідки.	3,5
5	Основні напрямки розвитку народного господарства Радянського Союзу у 30-і роки.	3,5
6	Основні етапи Другої світової війни та їх характеристика	3,5
7	Наслідки Другої світової війни	3,5
8	Духовне та культурне життя у радянському суспільстві в повоєнні роки.	3,5
9	Зовнішня політика М. Хрущова: успіхи та поразки.	3,5
10	Розвиток освіти, науки та культури в другій пол. 60- першій пол. 80-х рр..	3,5
11	„Нове мислення” в зовнішній політиці та його наслідки. Серпневий путч 1991 р. та його наслідки	3,5
12	Балкани і країни Прибалтики у міжвоєнний період	4,5
13	Югославія в роки Другої світової війни	3,5
14	Утвердження комуністичних режимів після завершення Другої світової війни	3,5
15	Особливості побудови соціалізму в Албанії, Болгарії, Румунії та Югославії	4,5
16	Постсоціалістичні трансформації у країнах ЦЄ	3,5
Разом		76

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачені навчальним планом

10. Методи навчання

Під час вивчення курсу використовуються різні методи навчання у вищій школі. Пояснювально-ілюстративний метод та метод проблемного викладу використовується під час лекцій для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків, що наводяться у лекційній частині курсу.

Евристичний метод допомагає в організації активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань.

Дослідницький метод використовується під час самостійної підготовки студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, готуючись до контрольної роботи та виконуючи індивідуальне навчально-дослідне завдання.

11. Методи контролю

Методи контролю включають поточне та підсумкове оцінювання. Поточне оцінювання студентів здійснюється через контроль знань з кожного змістового модуля.

Підсумковий результат оцінювання враховує: поточне оцінювання за змістовним модулем, усної перевірки знань студентів за контрольними питаннями. Усна перевірка знань студентів за контрольними питаннями є обов'язковою для тих студентів, які в результаті поточного оцінювання та виконання індивідуального завдання не набрали мінімальної для зарахування кількості балів (60 балів).

12. Питання для підсумкового контролю

Модуль 1.

1. Основні проекти створення СРСР. Договір про утворення СРСР : основні положення.
2. НЕП: основний зміст, етапи та кризи.
3. Політика коренізації та її наслідки.
4. Міжнародне положення та зовнішня політика СРСР в 20-ті і 30-і рр.
5. Індустріалізація в СРСР: основні етапи, їх зміст, досягнення та прорахунки.
6. Колективізація в СРСР: основні етапи, їх зміст, досягнення та прорахунки. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки.
7. Суспільно-політичне життя в СРСР в 30-ті рр. Репресії тоталітарного режиму.
8. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Пакт Молотова-Ріббентропа.
9. Радянський Союз на початку II світової війни.
10. Напад гітлерівської Німеччини на СРСР. Причини поразки Червоної Армії в Білорусії, Прибалтиці. Україні. Трагедія та героїзм. 11. Окупаційний режим на теренах Радянського Союзу. Голокост.
12. Антигітлерівська коаліція: основні домовленості та напрямки взаємодії.
13. Корінний перелом: Сталінградська і Курська битви та її значення.
14. Завершення II світової війни та її наслідки для Радянського Союзу.
15. Відбудова народного господарства СРСР після II світової війни.
16. Суспільно-політичне життя в СРСР у перше повоєнне десятиріччя: репресії, масові депортації народів. Ідеологічний диктат в галузі культури та науки.
17. Реформування промисловості та сільського господарства СРСР за часів хрущовської "відлиги".
18. Хрущовська "відлига" у суспільно-політичному та культурному житті СРСР (50-ті I пол. 60-х рр.). Її суперечливість та незавершеність.
19. Соціальна політика в СРСР у II пол. 50-х, пер. пол. 60-х рр.
20. Господарська реформа 1964 р.: основний зміст та наслідки.
21. Наростання застійних явищ в економічній та соціальній сферах СРСР (70-I пол. 80-х рр.).
22. Зовнішньо-політичний курс СРСР в 70-ті роки. Політика розрядки та її наслідки.
23. Суспільно-політичне життя в СРСР в 70-ті – I пол. 80-х рр. Дисидентський рух.

24.Перебудова СРСР: суть, особливості, наслідки.

25. Серпневий путч 1991 р. та розпад СРСР.

Модуль 2

1.Створення нової державності в Центральній Європі в 1918р. та країни ЦЄ в 1920-ті рр.

2. Країни ЦЄ в 1930-ті рр

3.Особливості окупаційного режиму в країнах ЦЄ в 1941 – квітень 1945 рр.

4.Особливості руху опору в країнах ЦЄ в 1941 – травень 1945 рр.

5.Країни ЦЄ в другій половині 1940-х рр. та в 1950-і рр.

6.Країни ЦЄ в 1960-і рр.

7.Країни ЦЄ в 1970-і рр.

8.Країни ЦЄ в 1980-і рр.

9.Країни ЦЄ в 1990-і рр.

10.Країни ЦЄ на зламі століть (1990 – початок ХХІ ст.).

11.Основні тенденції історичного розвитку Польщі в ХХ ст.

12.Основні тенденції історичного розвитку Чехії в ХХ ст.

13.Основні тенденції історичного розвитку Словаччини в ХХ ст.

14.Основні тенденції історичного розвитку Угорщини в ХХ ст.

15.Основні тенденції історичного розвитку Сербії в ХХ ст

16.Основні тенденції історичного розвитку Хорватії в ХХ ст.

17.Основні тенденції історичного розвитку Словенії в ХХ ст.

18.Основні тенденції історичного розвитку Боснії та Герцеговини в ХХ ст.

19.Основні тенденції історичного розвитку Чорногорії в ХХ ст

20.Основні тенденції історичного розвитку Латвії в ХХ ст.

21.Основні тенденції історичного розвитку Албанії в ХХ ст.

22.Основні тенденції історичного розвитку Литви в ХХ ст.

23.Основні тенденції історичного розвитку Румунії в ХХ ст.

24.Основні тенденції історичного розвитку Болгарії в ХХ ст.

25.Основні тенденції історичного розвитку Естонії в ХХ ст.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (іспт)	Сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11,Т12, Т13,Т14,Т15,Т16	36	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4 4 4 4 4 4		

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна шкала	Стобальна шкала	ECTS	Описання
5 «відмінно»	90-100	A	Відмінно
4 «добре»	85-89	B	Добре
	75-84	C	
3 «задовільно»	70-74	D	Задовільно
	60-69	E	
2 «незадовільно»	35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Барвінська П.І. Історія СРСР. Навчально-методичний посібник. - Одеса, 2016. - 136 с.
2. Барвінська П. І. Методичні рекомендації, тематика та план практичних занять з курсу Історія СРСР 1917-1922 рр. – Одеса, 2006.
3. Методичне забезпечення кафедри, програма навчальної дисципліни

15. Рекомендована література

Основна

Модуль 1

1. Барвінська П.І. Історія СРСР. Навчально-методичний посібник. - Одеса, 2016. - 136 с.
2. Боффа Дж. История Советского Союза. В 2-х т. – М., 1990. – Електронний ресурс режим доступу: Т.1 www.twirpx.com/file/668921/; Т.2 www.twirpx.com/file/668925
3. Верт Н. История советского государства 1900-1991. – М.,1992. – 543 с.
4. Росія-СРСР у спогадах сучасників (від початку ХХ ст.. до Великої Вітчизняної війни). /Упор. Войтович О.І. - В 2 кн. – Одеса, 2005.

Модуль 2.

5. Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
6. Вандич П. Ціна свободи: Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення / пер. з англ. С.Грачова. 2-е вид., доп. Київ : Критика, 2004. С. 249-356.
- Дильонгова Г. Історія Польщі, 1795-1990. Київ : Києво-Могилянська акад., 2007
7. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
8. Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.

Додаткова

Модуль 1.

1. Аллилуева С.И. Книга для внушек: Путешествие на родину. Новости. 1992. – 163 с.
2. Арбатов Г. А. Затянувшееся выздоровление (1953 - 1985 гг.) : Свидетельство современника. – М.: Междунар. Отношения, 1991. – 398 с.
3. Архив Троцкого: коммунистическая оппозиция в СССР 1923-1927 гг. – В 4-х т. – Т. 1. – Москва: Тера, 1990. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://lib.ru/HISTORY/FELSHTINSKY/oppoz1.txt>

4. Великая Отечественная. Т. 4 (3): Прелюдия Курской битвы. Документы и материалы, 6 декабря 1942 г. – 25 апреля 1943 г. – М., 1997. – 447 с.
5. Великая Отечественная. Т 5 (1): Ставка ВГК: Документы и материалы, 1941 год. – М., 1996. – 446 с.
6. Великая Отечественная. Т. 6: Главные политические органы вооруженных сил СССР в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг. Документы и материалы. – М., 1996. – 672 с.
7. Военнопленные в СССР, 1939-1956 : Документы и материалы. – М., 2000. – 1118 с.
8. Громыко А. А. Памятное. – В 2- кн. - М., 1988. Кн. 1 -478 с., Кн. 2 – 413 с.
9. Из истории советской политической цензуры. Документы и комментарии. М., 1997. – 672.
10. Кооперативно-колхозное строительство в СССР, 1923-1927: Документы и материалы/ АН СССР, ИИ-т. Истории СССР и др. М., 1991. – 426 с.
11. Кронштадт, 1921. – М., 1997. – 428 с.
12. РКП(б): внутривластная борьба в двадцатые годы: Документы и материалы. 1923 г.- М., 2004.- 464 с.
13. Ротфорт М. С. Колыма – круги ада: Воспоминания. – Екатеринбург: Урал рабочий, 1991. – 101 с.
14. «Сын вольного штурмана» и тринадцатый «смертник» процесса с.-р. 1922 г. : Документы и материалы из личного архива В.Н.Рихтера. – М., 2005. – 654 с.
15. Хлевнюк О. Мироненко С. Заключённые на стройках коммунизма. ГУЛАГ и объекты энергетики в СССР. Собрание документов и фотографий. — М., 2008. — 448 с.
16. Чичерин Г. “Надо смотреть на реальности и всюду искать союзников // Международная жизнь. – 1996. – № 11-12. – С. 136-146.
17. Экономические отношения советской России с будущими союзными республиками. 1917-1922. Документы и материалы. – М., – 384 с.
18. Арад И. Катастрофа Евреев на оккупированных территориях Советского Союза (1941-1945). Т . – Днепропетровск, 2007 – 816 с.
19. Боннелл В. Більшовицька демонологія в радянських політичних плакатах 1930-1945 років. Електронний ресурс. Режим доступу <http://www.historians.in.ua>
20. Валентинов Н.В. Наследники Ленина. – М., 1991. – 240 с.
21. Гриневский О. А. Тысяча и один день Никиты Сергеевича. – Москва, 1998. – 367 с
22. 30-е годы: взгляд из сегодня. – М.: Наука, 1990 – 164 с.
23. Жидков В. С. Театр и власть. 1917-1927. От свободы до «осознанной необходимости». – М., 2003. – 655 с.
24. Ибрагимов Д.Х. НЭП и Перестройка: Массовое сознание сельского населения в условиях перехода к рынку. – М., 1997. – 217 с.
25. Ильяхов А.А. Как платили большевики: политика советской власти в сфере оплаты труда в 1917-1941 гг. – М., 2010. – 414 с.
26. Кантор Л.М. Промышленность СССР в годы Великой Отечественной Войны. – СПб., 1991. – 93 с.
27. Катинская драма: Козельск, Старобельск, Отсашков: судьба интернир. Польских военнослужащ. – М., 1991. – 20 с.
28. «Литературный фронт». История политической цензуры 1932-1946 гг. – М, 1994. – 272 с.
29. Меерович М.Г. Наказание жилищем: жилищная политика в СССР как средство управления людьми, 1917-1937 гг. М., 2008. – 303 с.
30. О’Коннор Т. Анатолий Луначарский и советская политика в области культуры. – М, 1992. – 224 с.
31. О’Коннор Т.Э. Георгий Чичерин и советская внешняя политика, 1918 – 1930. – М., 1991. – 318 с.
32. Сахаров В. А. «Политическое завещание» Ленина. Реальность истории и мифы политики. М., 2003. – 717 с.

33. Симонов Н.С. Крах золотого червонца: (О причинах крушения советской валютной системы 20-х годов). // Из-тия АН СССР. – Сер. экон. – 2000. – №6. – С.110-120.
34. Сосніна К. Кожен має право на відпочинок: радянський туризм у світлі студій дозвілля. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.historians.in.ua/index.php/doslidzhennya/1325-kateryna-sosnina-kozhen-maie-pravona-vidpochynok-radianskyi-turyzm-u-svitli-studii-dozvillia>
35. Хлевнюк О. Сталин. Жизнь одного вождя. Биография М., 2015. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.rulit.me/books/stalin-zhizn-odnogo-vozhdya-read-384021-1.html>
36. Хлевнюк О. Хозяин. Сталин и утверждение сталинской диктатуры. — М., 2010. — 478 с.
37. Шишкин В.А. Цена признания: СССР и страны Запада в поисках компромисса (1924-1929) . СПб., 1991. – 437 с.
38. Яжборовская И.С. Катынский синдром в советско-польских отношениях. – М., 2001. – 495 с.
39. Барвінська П.І Між наукою і політикою. Інтерпретації Східної Європи в академічному середовищі німецькомовного простору у кінці XIX — початку XX ст. Монографія- Одеса, 2012
40. Грицак Я. І ми в Європі?// Страсті за націоналізмом. – К., 2004. – С. 309-324.
41. Лешкович, Н. (2019). Конструювання концепту «Центрально-Східна Європа» в історіографічних дискурсах XX – початку XXI ст. *Дриновський збірник*, 9, 275-286. <https://doi.org/10.7546/DS.2016.09.30>
42. Плохий С. «Нова Східна Європа»: Геополітична примха чи історіографічна знахідка? – URL: http://inslav.ru/images/stories/pdf/1996_C_Evropa_kak_istoricheskij_region.pdf
<http://www.historians.in.ua/index.php/en/doslidzhennya/550-serhii-plokhii-nova-skhidna-yevropa-heopolitychna-prymkha-chy-istoriohrafichna-znakhidka>
43. Сюч Е. Три исторических региона Европы // Центральная Европа как исторический регион. Москва 1996 147-265
44. The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union 1923-1939 /Terry Martin – Cornell University Press, 2001. Електронний ресурс. Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=rdlSX2hsb1kC&pg=PP1&dq=The+Affirmative+Action+Empire&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20Affirmative%20Action%20Empire&f=false

Модуль 2

- Алексієвець М. Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи: утвердження незалежних держав у міжвоєнні роки (1918–1939 рр.). *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 26-32
- Алексієвець Л. Прийняття Конституції 1921 р. у контексті утвердження парламентсько-демократичного устрою Другої Речі Посполитої. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С.62-76
- Бруз В. В. Историческая оценка событий 1968 года в Чехословакии. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: История и политические науки*. 2019. № 2. С. 83-94. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskaya-otsenka-sobytyiy-1968-goda-v-chechoslovakii>
- Венгерские события 1956 года глазами КГБ и МВД СССР: сборник документов / Обьед. ред. МВД России, О-во изучения истории отеч. спецслужб при участии Рос. гос. воен. арх., Рос. гос. арх. новейшей истории; сост.: рук. — д.и.н. А.А. Зданович и др. [гл. ред.: Н.Ф. Самохвалов]. М.: Объединенная редакция МВД РФ, 2009. 520 с URL: <http://militera.lib.ru/docs/da/vengerskie-sobytiya-1956/index.html>

- Віднянський С. Новітня історія країн Центрально-Східної Європи у наукових працях співробітників Інституту історії України НАН України. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2012. - Вип. 21. - С. 9-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2012_21_3.
- Віднянський С. Розпад Австро-Угорської монархії і утворення національних держав. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 33-46
- Віруцка С. Вплив чехословацьких подій 1968 року на суспільні настрої країн Центральної та Південно-Східної Європи. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки* 2018 № 27 URL : <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-4bd1ee05-d4fe-400e-9d0f-58e823b82bc7>
- Вятрович В. Становлення тоталітарних режимів у країнах Центрально-Східної Європи. *Український визвольний рух: наук. зб.* Львів, 2005. Збірник 4. С. 80-95. URL: http://shron3.chtyvo.org.ua/Viatrovych_Volodymyr/Stanovlennia_totalitarnykh_rezhymiv_u_krainakh_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy.pdf
- Джалилов Т. А. Подход Брежнева к решению назревающего чехословацкого кризиса: к вопросу о советской модели руководства странами социалистического лагеря. *Magistra Vitae: электронный журнал по историческим наукам и археологии*. 2018. № 1. С. 64-70. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/podhod-brezhneva-k-resheniyu-nazrevayuschego-chehoslovatskogo-krizisa-k-voprosu-o-sovetskoj-modeli-rukovodstva-stranami>
- Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. С. 445-700
- Зашкільняк Л.О. Польська історіографія після Другої світової війни: проблеми національної історії (40 - 60-ті роки). – Київ, 1992.
- Каліщук О. Концепт Центральної Європи: історична ретроспектива та політична перспектива. *Історичні і політологічні дослідження* 2019. №1 (64). С. 70-77
- Качараба С. Польська еміграція із Західної України до США (1919– 1939 рр.). *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 90-99
- Кравчук О. Національна політика президента Чехословаччини Т. Г. Масарика у другій половині 1920-х рр. *Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи*. 2017. Вип. 6. С. 318-333. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pikctse_2017_6_35.
- Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918–1920 рр. Київ, 1997.
- Краткая история Албании. Москва, 1992.
- Краткая история Болгарии. Москва, 1989.
- Краткая история Венгрии. Москва, 1991.
- Краткая история Польши. Москва, 1993.
- Краткая история Румынии. Москва, 1987
- Краткая история Чехословакии. Москва, 1988.
- Кріль М. Історія Словаччини: навч. посіб. / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2006.
- Кріль М . Утворення і розвиток першої Чехословацької республіки: політичний і національний чинники. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 47-55
- Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва,, 2002.
- Кундера М. Трагедія Центральної Європи. <https://zbruc.eu/node/92843>
- Лапшин А. Е. Розпад Югославії: міжнародний аспект. *Записки історичного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова*. Одеса, 1999. Вип. 8. С. 319—325.
- Поп Ю., Кравчук О. Чехословацька політика щодо угорської меншини в 1918–1929 рр. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 56 -61
- Постоловський Р., Слесаренко А. «Празька весна» 1968 року в Чехословаччині в українській історіографії. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки* 2018 №27 С.106-119 URL : <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-75946a5f-2cca-4182-a795-1e862ef92097>

- Постоловський Р. Празька весна в англійській західній історіографії. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії* 2016 Вип. 27 С. 273-275
- Польша. Нарис історії / за ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича /пер. з пол. І. Сварник. Варшава, 2015.
- Раніна І. Проблема концептуалізації регіону Центрально-Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. №1 (64) URL:<http://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/6452>
- 1918 рік в історії Центрально-Східної Європи: до 100-річчя проголошення незалежності УНР та 100-річчя відродження польської державності : матеріали - Міжнародної наукової конференції (Харків, 27-29.09.2018 р.) / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 311 с
- Ротшильд Дж., Уїнгфільд Н. Повернення до різноманітності: Політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. – К., 2004.
- Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. – К., 2001.
- Секо Я. Дискурс Центральної Європи в публіцистиці 1980-х – початку 1990-х років Україна–Європа–Світ 36. Наукових праць 2017 С. 25-41
- Секо Я. Проблема національних меншин в слов'янських країнах Центральної і Південно-Східної Європи після закінчення Першої світової війни. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 77 -89
- Сергійчук В. Трагедія Польщі. Тернопіль, 1997. 53с.
- Сич О. Проблема цивілізаційного вибору в Центральній та Східній Європі: перша спроба. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2009. Вип. 2. С. 13-25
- Страшнюк С. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів.– Львів, 2001.
- Смирнова Н.Д. История Албании в XX веке. Москва, 2003.
- Страшнюк С., Пугач Є. Політичні кризи та антитоталітарні рухи у країнах Східної Європи (50 – 80-ті рр. XX ст.). Хрестоматія за спецкурсом. Харків, 1998.
- Утвелл Дж., Елмен М., Карлсон М., Нугі Д., Шапіро Дж. Трансформація та інтеграція: формування майбутнього Центральної та Східної Європи. Київ, 1998.
- Черній А., Черній В. Історія південних і західних слов'ян.– Рівне, 1999.
- Чорній В. Історія Болгарії. Навч. посібник. Львів, 2007.
- Штарський М. Юзеф Пілсудський: Факти і міфи. *УІЖ*. 1992. №4–5.
- Яровий В. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. Київ, 1996.
- Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки XX ст. Київ, 1997.

16. Електронні інформаційні ресурси

В ході опрацювання матеріалу загального курсу “Історія ЄСР” студенти мають змогу користуватися ресурсами:

- Кафедри всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова
- Наукової бібліотеки ОНУ ім. І.І. Мечникова
- Інтернет-ресурсами

17. Додаток

Теми практичних занять

Мрдуль 1.

Тема 1. Концепції Центральної та Східної Європи

1. Еволюція концепції Східної Європи. Національні історіографічні виміри. Л. Вульф. Г. Лемберг

2. Концепція Центральної Європи на рубежі 19-20 ст. Ф. Науманн,
3. Дискусії щодо регіоналізації Центральної та Східної Європи. О. Галецький, К. Цернак. Е. Сюч.
4. Ренесанс концепції Центральної Європи наприкінці 20 ст. М. Курдера

Список літератури та джерел

Література.

Барвінська П.І Між наукою і політикою. Інтерпретації Східної Європи в академічному середовищі німецькомовного простору у кінці XIX — початку XX ст. Одеса, 2012. С. 13-14, 38-40, 114-119, 277-278.

Вульф Л. Винайдення Східної Європи. Київ : Критика, 2009

Грицак Я. І ми в Європі?!// Страсті за націоналізмом. – К., 2004. – С. 309-324.

Кундера М. Трагедія Центральної Європи. <https://zbruc.eu/node/92843>

Лешкович, Н. (2019). Конструювання концепту «Центрально-Східна Європа» в історіографічних дискурсах ХХ – початку ХХІ ст. *Дриновський збірник*, 9, 275-286. <https://doi.org/10.7546/DS.2016.09.30>

Плохій С. «Нова Східна Європа»: Геополітична примха чи історіографічна знахідка? – URL: http://inslav.ru/images/stories/pdf/1996_C_Evropa_kak_istoricheskij_region.pdf
<http://www.historians.in.ua/index.php/en/doslidzhennya/550-serhii-plokhii-nova-skhidna-yevropa-heopolitychna-prymkha-chy-istoriografichna-znakhidka>

Сюч Е. Три исторических региона Европы // Центральная Европа как исторический регион. Москва 1996 147-265

Тема 2. Створення СРСР. Національна політика та культурна революція більшовиків

1. Основні проекти створення СРСР.
2. Договір про утворення СРСР від 30.12. 1922 р.
3. Політика коренізації, латинізації та її наслідки.
4. Культурна революція. Розвиток освіти, науки та культури в 20-і рр.

Список літератури та джерел

1. Декларация об образовании Союза Советских Социалистических Республик и Договор об образовании Союза Советских Социалистических Республик, 30 декабря 1922 г. Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.1000dokumente.de/index.html?c=-dokument_ru&dokument=0004_uni&object=facsimile&pimage=3&v=100&nav=&l=ru
2. Ленин В. И. К вопросу о национальностях или об «автономизации» // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://leninism.su/works/84-tom-45/588-poslednie-pisma-i-stati-45.html>
3. Луначарский А. Латинизация русской письменности // Культура и письменность Востока. – 1930. – № 6. – С. 20-26.
4. Барахов И. Итоги 1-го Всесоюзного Тюркологического съезда // Хозяйство Якутии. – 1926. – № 5. – С. 37-50. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://ilin-yakutsk.narod.ru/1999-12/50.htm>
5. Яковлев Н.Ф. Вопросы алфавита в связи с социальными и культурными условиями существования тюркских национальностей и проблема установления системы письма // Первый Всесоюзный тюркологический съезд. Стенографический отчет. – М., 1926. – С. 216-227. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.tatar-history.narod.ru/alfavit.htm>
6. Байбаков С. А. История образования СССР: итоги и перспективы изучения : автореф. докт. ист. наук – Москва, 1997. – 42 с. Электронный ресурс. Режим доступа: http://irbis.gnpbu.ru/Aref_1997-/Baibakov_S_A_1997.pdf
7. Вдовин А. И. Эволюция национальной политики СССР 1917-1941 гг. // Вестник Московского университета. – Серия 8. История. – 2002. – № 3. – С. 3-54.

8. Єфіменко Г. Забуте свято. 6 липня 1923 року – день народження СРСР. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/07/20/90121/>
9. Исторический опыт культурного строительства в первые годы Советской власти (1917 – 1925). – Москва, 1990. – 142 с.
10. Каппелер А. Росія як поліетнічна імперія. – Львів, 2005. – С. 281-289.
11. Чистяков О. И. Коренизация государственного аппарата национальных районов в первые годы советской власти : по материалам национальных районов Среднего Поволжья // Правоведение. – 1965. – № 1. – С. 164-168. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1130500>
12. Шаститко П. М. Обречённые догмы: Большевизм и национальный вопрос. – Москва, 2002. – 272 с.
13. Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б)-ВКЦ(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – Москва, 1999. – 872 с. Електронний ресурс. Режим доступу: www.pseudology.org/democracy/VlastHudIntelli.pdf

Тема 3. СРСР в 20-і рр.: політика, економіка та повсякденність

1. Успіхи та кризи НЕПу.
2. Курс на індустріалізація країни: джерела фінансування, досягнення та прорахунки.
3. Повсякденне життя та соціальна політика.
4. Політичні дискусії та формування однопартійної системи.

Список літератури та джерел

1. Ленин В. И. О кооперации. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://leninism.su/works/84-tom-45/588-poslednie-pisma-i-stati-45.html>
2. Бухарин Н. О новой экономической политике и наших задачах (Доклад на собрании актива Московской организации, 1925 г.). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.illuminats.ru/component-/content/article/40stories/1952-buharin?directory=29>
3. Валентинов Н. В. Новая экономическая политика и кризис партии после смерти Ленина. Годы работы в ВСНХ во время НЭПа. Воспоминания. – М.: Современник, 1991. — 367 с.
4. Окорочкова Т. С. Женский труд в промышленности СССР в годы НЭПа // Социологические исследования. – 1999. – № 9. – С. 93-100. <http://ecsocman.hse.ru/socis/msg/17429786.html>
5. Как ломали НЭП: Стенограммы пленумов ЦК ВКП(б) 1928-1929 гг.: Т. 1. – Москва, 2000. Електронний ресурс. Режим доступу <http://zacharov.net/static/upload/books/file/8529.2.pdf>
6. Письма во власть, 1917-1927. Заявления, жалобы, доносы, письма в государственные структуры и большевистским вождям. – Москва, 1998. – 664 с.
7. Осокина Е. За фасадом «сталинского изобилия»: распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации. – Москва, 2008. – 351 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/681398/>
8. Фицпатрик Ш. Классы и проблема классової принадлежности в Советской России 20-х годов // Вопросы истории. – 1990 – № 8. – С. 16-31. Електронний ресурс. Режим доступу: http://scepsis.ru/library/id_543.html
9. Ханин Г. Советское экономическое чудо: миф или реальность // Свободная мысль - XXI. – 2003. – № 7, 8. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.situation.ru/app/j_art_155.htm
<http://historicaldis.ru/blog/43416806877/Grigoriy-Hanin-Sovetskoe-ekonomicheskoe-chudo:-mif-ili-realnost->

Тема 4. Радянський Союз в умовах тоталітарної системи 30-х рр.

1. Становлення та еволюція тоталітарного політичного режиму.
2. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр.
3. Репресії кінця 20-х–30-х рр.
4. Радянська повсякденність.

Список літератури та джерел

1. Трагедия советской деревни. Коллективизация и раскулачивание: Документы и материалы. 1927-1939. Т. 1-4. – Москва, 1999-2002. Т.2 Электронный ресурс, Режим доступа: history.org.ua/LiberUA/e_dzherela_Tragedia_t2/e_dzherela_Tragedia_t2.pdf
2. Наймарк Н. Геноциди Сталіна. – К., 2011. – 135 с.
3. Снайдер Т. Криваві землі. Європа поміж Гітлером та Сталіним. – К., 2011 – С. 34-102.
4. Хлевнюк О. В. Политбюро. Механизм политической власти в 1930-е годы. Москва, 1996. Режим доступа: http://aleksandr-kommari.narod.ru/hlevnjuk_stalin_kniga.htm
5. Хлевнюк О. В. 1937-й: Сталин, НКВД и советское общество. – Москва, 1992. – 268 с.
6. Грицак Я. Чорні книги червоного терору. // Грицак Я. Страсті за націоналізмом. – К., 2004. – С. 80-89.
7. Осколков Е.Н. Голод 1932\1933 гг. : Хлебозаготовки и голод 1932\1933 н. в Сев. Кавк. Крае. – Ростов н\Д , 1991. – 91 с..
9. Конквест Роберт. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор. – К.: Либідь, 1993. – 384 с.
10. Копосов Н. К оценке масштаба сталинских репрессий. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://polit.ru/article/2007/12/11/repressii/>
11. Кропачев С. А. Новейшая отечественная историография о масштабах политических репрессий в 1937-1938 годах // Российская история. – № 1. – 2010. – С. 166-172
Электронный ресурс. Режим доступа: <https://sites.google.com/site/humanitext/home/novejsaa-otcestvennaa-istoriografia>
11. Фицпатрик Ш. Повседневный сталинизм. Социальная история Советской России в 30-е годы: город. – Москва, 2008. – 336 с. http://krotov.info/libr_min/21_f/iz/patrik_0.htm
12. Фицпатрик Ш. Сталинские крестьяне. Социальная истории Советской России в 30-е годы: деревня. М., 2001. 422 с. http://krotov.info/libr_min/21_f/iz/patrik_9.ht

Тема 5. СРСР в роки Другої світової війни

1. Радянсько-німецькі відносини на початковому етапі Другої світової війни
2. Напад нацистської Німеччини на Радянський Союз та причини поразок Червоної армії.
3. Окупаційний режим на території СРСР. Голокост.
4. Колабораціонізм в роки Другої світової війни на окупованих територіях СРСР.

Список літератури та джерел

Основна

1. Горьков Ю. А. Государственный Комитет Обороны постановляет (1941-1945): Цифры, документы. – М., 2002. Электронный ресурс. Режим доступа: www.pseudology.org/Pobeda/Gorkov-GKO_postanovlyaet.pdf
www.read.in.ua/book201890/
2. Переписка Председателя Совета Министров СССР с президентами США и премьер-министрами Великобритании во время Великой Отечественной войны. В 2-х т. – М., 1958. Электронный ресурс. Режим доступа: http://militera.lib.ru/docs/da/stalin_perepiska/index.html

3. Жуков Г.К. Воспоминания и размышления. В 2-х т.– М., 2002. Электронный ресурс. Режим доступа: www.biblio.nhat-nam.ru/Zhukov.pdf
4. Круглов А. Без жалости и сомнения. Документы о преступлениях оперативных групп и команд полиции безопасности и СД на временно оккупированной территории СССР в 1941-1944 гг. – Днепропетровск: Ткума, 2008 – 239 с.
5. Снайдер Т. Криваві землі. Європа поміж Гітлером та Сталінім. – К., 2011. – С. 237-265.
6. Сиполс В. Я. Еще раз о дипломатической дуэли в Берлине в ноябре 1940 г. Новая и новейшая история – 1996. – № 3. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/1/art/card41084.html>
7. Салата О.О. Причины колабораціонізму української інтелігенції в умовах німецько-фашистської окупації 1941-1944 р. // Гілея. – Вип. 22. – Київ, 2009. – С. 111-118.
8. Верт А. Россия в войне. 1941-1945. – М., 2001. – 664 с. Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.belousenko.com/books/memoirs/werth/werth_war.htm
9. Щупак І. Трагедія євреїв України // Національне питання в Україні ХХ – початку ХХІ ст. – К., 2012. – С. 402-457.
10. Печатнов В. О. Московское посольство Аверелла Гарримана (1943-1946 гг.) // Новая и новейшая история – 2002. – № 3. – С. 180-204.
11. Медведев Р. А. И. В. Сталин в первые дни войны // Военный исторический журнал. – 2005. – № 5. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://zhistory.org.ua/rojmedvd.htm>
12. Вдовин А. И. Национальный вопрос и национальная политика в СССР в годы Великой Отечественной войны: мифы и реалии // Вестник Московского университета. – Серия 8. История. – 2003. – №5. – С. 24-54.
13. Ковалев Б. Н. Нацистская оккупация и коллаборационизм в России 1941-1944. – М., 2004. – 483 с. militera.lib.ru/research/kovalev_bn02/index.html
rubooks.org/author.php?author=2522
14. Семиряга М. И. Коллаборационизм. Природа, типология и проявления в годы Второй мировой войны. М., 2000. – 863 с. Электронный ресурс. Режим доступа: militera.lib.ru/research/semiryaga_mi02/
15. Щупак І. Трагедія євреїв України // Національне питання в Україні ХХ-початку ХХІ ст. К., 2012. – С. 402-457.

Тема 6. Радянський Союз в роки післявоєнного сталінізму (1945- березень 1953 рр.)

1. Трансформація тоталітарного політичного режиму. Культ особи Сталіна.
2. Національна політика. Репресовані народи.
3. Духовне та культурне життя суспільства. Жданівщина. Боротьба з космополітизмом.
4. Міжнародне становище СРСР. Розгортання „холодної війни”.

Список літератури та джерел

1. Советский фактор в Восточной Европе. 1944-1953: Документы и материалы. В 2-х т. – Т. 1: 1944-1948. – дМ., 1999 – 687 с.; Т. 2: 1949-1953 – М., 2002. – 926 с.
2. Атомный проект СССР: Документы и материалы. Т. 1-3. М., 1998-2009. Режим доступа: militera.lib.ru/docs/da/atomny_proekt/index.html
[http://publ.lib.ru/ARCHIVES/A/"Atomnyy_proekt_SSSR"/_"Atomnyy_proekt_SSSR".html](http://publ.lib.ru/ARCHIVES/A/)
3. На «краю» советского общества. Социальные маргиналы как объект государственной политики, 1945-1960-е гг. – Москва, 2010. – 813 с.
4. Советская жизнь. 1945 – 1953. Сборник документов. – Москва, 2003. – 720 с.
5. Постановление Политбюро ЦК ВКП (б) Об организации «судов чести» 28.03.1947
Режим доступа: <http://www.alexanderyakovlev.org/fond/issues-doc/69333>
6. Данилов А. А., Пыжиков А. В. Рождение сверхдержавы. 1945-1953 годы. – М., 2002. – 599 с.

7. Попов В. П. Сталин и советская экономика в послевоенные годы // Отечественная история. – 2001. – № 3. – С. 61-76.
8. Чуднов И. А. Денежная реформа 1947 г. глазами современников. essocman.hse.ru/data/768/003/1220/015_chudnov.pdf
9. Чуднов И. А. Денежная реформа 1947 г. в контексте советской денежно-кредитной политики 1930-1950-х годов. – Кемерово, 2002.- 318 с. Режим доступа: <http://bookoteka.ru/5-89070-303-x.html>
10. Штейнле О. Ф. «Комунізм для обраних»: привілеї та пільги номенклатурної еліти (1944-1953 рр.) // Гілея. – Вип. 28. – Київ, 2009. – С. 83-94.
11. Нагибин Ю. Бунташный остров. Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.chaskor.ru/article/buntashnyj_ostrov_23312
12. Зубкова Е. Общество и реформы, 1945-1964. – М., 1993. – 198 с.
13. Зима В. Ф. Послевоенное общество: голод и преступность (1945- 1946) // Отечественная история. – 1995. – №5. – С.45-59
14. Голубовский М. Д. Биотерапия рака, «дело КР» и сталинизм Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/zvezda/2003/6/golub.html>
15. Бранденбергер Д. Национал-большевизм. Сталинская массовая культура и формирование русского национального самосознания (1931-1956). СПб., 2009. Электронный ресурс. Режим доступа. http://krotov.info/libr_min/02_b/ra/ndenberger_0.htm
16. Захаров А.В. Карнавал в две шеренги // Человек. 1990. - №1. Электронный ресурс. Режим доступа: http://sociologist.nm.ru/articles/zaharov_14.htm

Тема 7. СРСР в роки «хрущовської відлиги»

1. Суспільно-політичне життя та розвінчання культу особи.
2. Масові заворушення та дії влади.
3. Соціальна політика. Житлове будівництво.
4. Розвиток науки, освіти та культури.

Список літератури та джерел

1. Реабилитация народов и граждан. 1954-1994. Документы. – М., 1995. – 304 с.
2. Хрущев Н. С. Воспоминания: избранные фрагменты. – М., 1991. <http://lib.ru/MEMUARY/HRUSHEW/>
3. Хрущев С.Н. Рождение сверхдержавы. Книга об отце. – М., 2000. – 639 с.
4. Идеологические комиссии ЦК КПСС, 1958-1964: Документы. – М., 2000. – 551 с.
5. Грицяк Є. С. Норильське повстання: (Спогади і документи). – К., 1999. – 79 с.
6. Аксютин Ю. Б., Пыжиков А. В. О подготовке закрытого доклада Н. С. Хрущева XX съезду КПСС в свете новых документов // Новая и новейшая история. – 2002. – № 2. – С. 107-117.
7. Холодная война 1945-1963 гг: историческая ретроспектива : сборник статей. – М., 2003. – 640 с.
8. Губка І. М. Правда про Норильськ: (Повстання 1953 року). Львів, 2005. – 155 с.
9. Козлов В. А. Массовые беспорядки в СССР при Хрущеве и Брежнев, (1953 – начало 1980- х гг.). – Новосибирск, 1999. – 413 с.
10. Герчук Ю. Я. Кровоизлияние в МОСХ, или Хрущев в Манеже 1 декабря 1962 года. – М., 2008. – 312 с.
11. Добренко Е. Искусство принадлежать народу. Формовка советского читателя. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.library.ru/3/reflection/articles/dobrenko.php>
12. Зубкова Е. Маленков и Хрущев: личный фактор в политике послесталинского руководства // Отечественная история. – 1995. – № 4. – С. 47-59.
13. Зубкова Е. После войны: Маленков, Хрущев и «оттепель» // История Отечества: люди, идеи, решения: Очерки истории Советского государства. – М., 1991. – С. 284-320.

Тема 8. СРСР в роки «розвинутого соціалізму» або «застою» (друга половина 60 - перша половина 80-х рр.)

1. Суспільно-політичне життя. Дисидентство.
2. Національна політика. Радянський інтернаціоналізм.
3. Радянська повсякденність. Соціальна політика.
4. Розвиток культури, науки та освіти.
5. Зовнішньополітичні досягнення в період „розрядки” та зростання міжнародної напруги в першій половині 80-х рр..

Список літератури та джерел

1. Брежнев Л. И. Материалы к биографии. – М., 1991. – 383 с.
2. Семанов С. Н. Брежнев : генсек стабильности или застоя – Москва, 2013. – 317 с.
3. Медведев Р. А. Личность и эпоха: политический портрет Л. И. Брежнева. –М., 1991. <http://elar.ufrfu.ru/bitstream/10995/212/1/1136925.pdf>
4. На пороге кризиса: нарастание застойных явлений в партии и обществе. – М., 1990. – 446 с.
5. Добрынин А. Ф. Сугубо доверительно. – М., 1996. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.rulit.me/books/sugubo-doveritelno-posol-v-vashingtone-pri-shesti-prezidentah-ssha-1962-1986-gg-read-237675-1.html>
6. Зубкова Е. От 60-х к 70-м: власть, общество, человек // История Отечества: люди, идеи, решения: Очерки истории Советского государства. – М., 1991. – С. 321-326.
7. Казиев С. Ш. «Золотой век» советского интернационализма и проблемы межэтнических отношений в Казахстане (1964-1985 гг.) // Вестник Томского государственного университета. История – 2014. - № 6 (32) . Электронный ресурс. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/zolotoy-vek-sovetskogo-internatsionalizma-i-problemy-mezhetnicheskih-otnosheniy-v-kazahstane-1964-1985-gg>.
8. Малинин М. В. Заметки советского дисидента о правах человека. – Нью-Йорк: Gitel, 2005. – 331 с.
9. Геллер М. Российские заметки 1969-1979. – Москва, 1999. – 567 с
10. Ляховский А. А., Забродин В. М. Тайны афганской воны. – Москва, 1999. – 269 с.
11. Примаков Е. М. Годы в большой политике. – Москва, 1999. – 445 с.
12. Андропов Ю. В. Наша цель – сохранить мир : Речи и выступления Генерального секретаря ЦК КПСС Ю. В. Андропова, нояб. 1982 - апр. 1983 г. – Москва, 1983. – 87 с.
13. Андропов Ю. В. Избранные речи и статьи. – Москва, 1984. – 357 с.
14. Семанов С. Н. Андропов. 7 тайн генсека с Лубянки. – Москва, 2001. – 415 с.
15. Прибытков В. В. Черненко. – Москва, 2009. – 217 с.
16. Земцов. И. Г. Черненко : Совет. Союз в канун перестройки – London, 1989. – 379 с.
17. Кречмар Д. Политика и культура при Брежневе, Андропове и Черненко, 1970-1985 гг. – Москва, 1997. – 316 с.

Тема 9. Перебудова та розпад СРСР

1. Політика гласності та її наслідки.
2. Перебудова політичної системи.
3. „Нове мислення” в зовнішній політиці.
4. Міжнаціональні конфлікти, наростання протиріч між центром та республіками.
5. Серпневий путч та розпад СРСР.

Список літератури та джерел

1. Горбачев С. М. Перестройка и новое мышление для нашей страны и для всего мира М., 1987. – 270 с.
2. Гласность : Мнения. Поиски. Политика : Сборник. – М., 1989. – 366 с.

3. Распад СССР: документы и факты (1986-1992 гг.). Сборник документов: в 2 т. – Москва, 2016. Т. 1: Нормативные акты. Официальные сообщения. – 1118 с.; Т. 2: Архивные документы и материалы. – 822 с.
4. Распад СССР. Документы. – М., 2006. – 286 с.
5. Лигачев Е. К. Кто предал СССР – М., 2009. – 285 с.
6. Рыжков Н. И. Перестройка: история предательства. – М., 1992. – 397 с.
7. Печенев В. А. Взлет и падение Горбачева : Глазами очевидца : (Из теорет.-мемуар. размышлений: 1975-1991 гг.). – М., 1996. – 283 с.
8. Август -91. Сборник. – М., 1991. – 270 с.
9. Астахова Е. Становление многопартийности в СССР: некоторые аспекты.- Харьков, 1991. – 158 с.
10. Чалидзе В. Н. Национальные проблемы и перестройка – Венсон (Vt.), 1988. – 215 с.
11. Чешко С. В. Распад Советского Союза: этнополитический анализ. – М., 2000 <http://iea-ras.ru/index.php?go=Files&in=view&id=92>

Тема 10. Країни ЦЄ у міжвоєнний період.

1. Закінчення Першої світової війни та державотворчі процеси в країнах Прибалтики
2. Закінчення Першої світової війни та державотворчі процеси в країнах Південно-Східної Європи
4. Політичні, економічні та соціокультурні процеси в країнах ЦЄ
3. Національна політика в країнах ЦЄ

Література

- Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.
- Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. – К., 2001.
- Сич О. Проблема цивілізаційного вибору в Центральній та Східній Європі: перша спроба. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 13-25
- Алексієвець М. Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи: утвердження незалежних держав у міжвоєнні роки (1918–1939 рр.). *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 26-32
- Віднянський С. Розпад Австро-Угорської монархії і утворення національних держав. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 33-46
- Поп Ю., Кравчук О. Чехословацька політика щодо угорської меншини в 1918–1929 рр. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 56 -61
- Секо Я. Проблема національних меншин в слов'янських країнах Центральної і Південно-Східної Європи після закінчення Першої світової війни. *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 77 -89
- Качараба С. Польська еміграція із Західної України до США (1919– 1939 рр.). *Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2009. Вип. 2. С. 90-99

Тема 11. Країни ЦЄ у роки Другої світової війни

1. Плани нацистської Німеччини щодо країн ЦЄ
2. Окупаційний режим та рух спротиву в країнах ЦЄ
3. Особливості політичного та економічного життя в країнах-союзниках нацистської Німеччини. Колаборація.

4. Діяльність емігрантських урядів. Звільнення теренів ЦЄ від нацистського панування.

Література

- Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.

Тема 12 Країни ЦЄ в другій половині 40-х рр.

1. Територіальні зміни на теренах ЦЄ після закінчення Другої світової війни.
2. Післявоєнне мирне врегулювання. «Народна демократія». Лівачський переворот 1947-48 рр.
3. Громадянська війна в Греції 1946-49 рр.
4. Радянсько-югославський конфлікт 1948-49 рр.

Література

- Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.
- Вятрович В. Становлення тоталітарних режимів у країнах Центрально-Східної Європи. *Український визвольний рух: наук. зб.* Львів, 2005.Збірник 4. С. 80-95. URL: http://shron3.chtyvo.org.ua/Viatrovych_Volodymyr/Stanovlennia_totalitarnykh_rezhymiv_u_krainakh_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy.pdf

Тема 13 Країни ЦЄ в 50-80-і рр. ХХ ст.

1. Політичний устрій, економічний розвиток та соціо-культурне життя в Югославії та Албанії
2. Політичний устрій, економічний розвиток та соціо-культурне життя в Румунії, Болгарії та Греції
3. Інтеграційні процеси в країнах ЦЄ
4. “Кризи” радянської моделі та дисидентські рухи

Література

- Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.
- Ротшильд Дж., Уїнгфільд Н. Повернення до різноманітності: Політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. – К., 2004.
- Бруз В. В. Историческая оценка событий 1968 года в Чехословакии. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: История и политические науки.* 2019. № 2. С. 83-94. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskaya-otsenka-sobytyiy-1968-goda-v-chechoslovakii>

- Венгерские события 1956 года глазами КГБ и МВД СССР: сборник документов / Объед. ред. МВД России, О-во изучения истории отеч. спецслужб при участии Рос. гос. воен. арх., Рос. гос. арх. новейшей истории; сост.: рук. — д.и.н. А.А. Зданович и др. [гл. ред.: Н.Ф. Самохвалов]. М.: Объединенная редакция МВД РФ, 2009. 520 с URL: <http://militera.lib.ru/docs/da/vengerskie-sobytiya-1956/index.html>
- Віруцка С. Вплив чехословацьких подій 1968 року на суспільні настрої країн Центральної та Південно-Східної Європи. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки* 2018 № 27 URL : <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-4bd1ee05-d4fe-400e-9d0f-58e823b82bc7>
- Джалилов Т. А. Подход Брежнева к решению назревающего чехословацкого кризиса: к вопросу о советской модели руководства странами социалистического лагеря. *Magistra Vitae: электронный журнал по историческим наукам и археологии*. 2018. № 1. С. 64-70. URL :<https://cyberleninka.ru/article/n/podhod-brezhneva-k-resheniyu-nazrevayuschego-chehoslovatskogo-krizisa-k-voprosu-o-sovetskoj-modeli-rukovodstva-stranami>
- Постоловський Р., Слесаренко А. «Празька весна» 1968 року в Чехословаччині в українській історіографії. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки* 2018 №27 С.106-119 URL : <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-75946a5f-2cca-4182-a795-1e862ef92097>
- Постоловський Р. Празька весна в англomовній західній історіографії. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії* 2016 Вип. 27 С. 273-275

Тема 14 Демократичні перетворення та формування національно-демократичних суспільств наприкінці ХХ ст.

1. Революції в країнах соцтабору та утвердження демократії: загальне та особливе.
2. Утвердження незалежності та особливості розвитку країн Балтії
3. Югославська криза та постання нових держав на Балканах.
4. Трансформаційні процеси: кризи та успіхи.

Література

- Історія Центрально-Східної Європи / за ред . Л. Зашкільняка Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.
- Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.). Київ : Знання, 2008. 284 с.
- Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін.ХVІІІ - поч. ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник з курсу. Вид. 2-ге, доповнене. Острог, 2010. 220 с.
- Ротшильд Дж., Уїнгфільд Н. Повернення до різноманітності: Політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. – К., 2004.
- Утвелл Дж., Еллмен М., Карлсон М., Нугі Д., Шапіро Дж. Трансформація та інтеграція: формування майбутнього Центральної та Східної Європи. Київ, 1998.
- Віднянський С. Новітня історія країн Центрально-Східної Європи у наукових працях співробітників Інституту історії України НАН України. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2012. - Вип. 21. - С. 9-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2012_21_3.
- Лапшин А. Е. Розпад Югославії: міжнародний аспект. *Записки історичного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова*. Одеса, 1999. Вип. 8. С. 319—325.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (для з/в)

1. Основні проекти створення СРСР
2. Договір про утворення СРСР : основні положення.
3. НЕП: основний зміст та етапи.

4. Внутрішні політичні дискусії в 20-ті рр.
5. Міжнародне становище та зовнішня політика СРСР в 20-ті рр.
6. Індустріалізація в СРСР: основні етапи, їх зміст, досягнення та прорахунки.
7. Колективізація в СРСР: основні етапи, їх зміст, досягнення та прорахунки.
8. Суспільно-політичне життя в СРСР в 30-ті рр. Репресії тоталітарного режиму.
9. Голодомор 1932-1933 рр. в СРСР: причини та наслідки.
10. Радянський Союз на початку Другої світової війни.
11. Напад гітлерівської Німеччини на СРСР. Причини поразки Червоної Армії в Білорусії, Прибалтиці. Україні. Трагедія та героїзм.
12. Фашистський окупаційний режим. Рух опору.
13. Антигітлерівська коаліція та проблема відкриття «другого фронту».
14. Колабораціонізм на окупованих територіях СРСР.
15. Підсумки Другої світової війни.
16. Відбудова народного господарства СРСР після Другої світової війни.
17. Суспільно-політичне життя в СРСР у перше повоєнне десятиріччя: репресії, масові депортації народів. Боротьба з національно-визвольним рухом в Україні та Прибалтиці.
18. Ідеологічний диктат в галузі культури та науки в 1946-1948 рр.
19. Смерть Й.В.Сталіна та зміни в суспільному житті СРСР.
20. М.С.Хрущов як особистість та реформатор.
21. Реформування промисловості СРСР за часів хрущовської «відлиги».
22. Реформування сільського господарства СРСР за часів хрущовської «відлиги».
23. Критика культу особи Й.Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінізму.
24. Соціальна політика в СРСР у другій половині 50-х - першій половині 60-х рр.
25. Господарська реформа 1965 р.: основний зміст та наслідки.
26. Наростання застійних явищ в економічній та соціальній сферах СРСР (70-і – перша пол. 80-х рр.).
27. Зовнішньополітичний курс СРСР в 70-ті рр. Політика розрядки та її наслідки.
28. СРСР та проблеми міжнародної безпеки: розробка атомної та термоядерної зброї.
29. Зовнішня політика СРСР в першій пол. 80-х рр.
30. Суспільно-політичне життя в СРСР в 70-ті – першій пол. 80-х рр. Дисидентський рух.
31. Розвиток науки та освіти 70-80-ті рр.
32. Прихід до влади М.С. Горбачова та зміни в суспільно-політичному житті країни.
33. Політика «нового мислення» та міжнародне становище СРСР в першій пол. 80-х рр.
34. Поглиблення міжнаціональних проблем в 1986-1991 рр.
35. Економічні проблеми в СРСР в 1986-1991 рр.
36. Перебудова СРСР: суть, особливості, наслідки.
37. Серпневий путч 1991 р. в СРСР та його наслідки.
38. Розпад СРСР та створення СНД: основні події та наслідки.